

Standardstatsbarnehagen

Av Jorn Rattso, 11.9.02

Alle skal faa og alt skal bli likt. Vi er verdens rikeste land, derfor skal alle faa og ingen behøver aa betale. Siden ingen betaler kan ikke noen faa bedre tilbud enn andre, altsaa skal det vare likt.

Vi snakker selvfølgelig om barnehagene. Flertallet paa Stortinget vil folket vel, alle skal faa barnehageplass og til lav pris. De vil ha slutt paa forskjellene mellom kommunene's barnehage tilbud og betingelsene for private barnehager. Derfor maa staten overta. Det er I detaljoppskriften for statsløsningen at problemene ligger.

Likhet høres bedre ut enn forskjeller. Paa den andre siden lyder mangfold bedre enn standardisering, og frie foreldrevalg bedre enn samordnet opptak. Her er utfordringen for stortingsflertallet. Staten maa normere sin pengeutdeling til barnehageeiere. Naar staten skal betale for barnehagene etter en fast mal vil vi lett faa standardstatsbarnehagen. Den blir neppe vakker, men lik.

Reformen skal verne de private. Men de kan forsvinne av all omtanken. Bortsett fra livssyn er begrunnelsen for privat eie vanskelig aa se I det nye system. De private er jo resultatet av et behov, som naa garanteres dekket. Og de private blir helt avhengig av statens luner, ingen tilvarelse aa trakte etter.

Staten skal altsaa ordne full dekning og likhet. Det meste skal inn I det statsgaranterte tilbud. Men hvordan skal statsbarnehagesektoren organiseres?

Jeg spanderer, du betaler

Kommuner og private skal eie og drive barnehagene. Ut over regulert foreldrebetaling skal staten finansiere dem. Det er noe som skurrer her.

Alle som eier noe, og det er de fleste, vet at de staar økonomisk ansvarlig for at regningene blir betalt. Slik vil det ogsa vaere for eiere av barnehagene. Spesielt

gjelder det arbeidsgiveransvaret og lonningene. Men det omfatter ogsaa husleia eller laanet, stromregninga osv. Eierne maa vare forberedt paa overraskelser som kan gi pluss eller minus, helst minus. Lonnsutgiftene kan bli ekstra store fordi man maa by opp lonna for aa skaffe kvalifisert personale. Stromprisen kan faa ekstra okning pga for lite eller for mye vann, den gaar iallefall opp. Da maa eieren ta av reservene eller skaffe penger paa annet vis. Og eieren har uansett all grunn til aa holde kostnadene nede.

Men slik skal det ikke vare med barnehagene. Private barnehager faar ikke regulere foreldrebetalingen for aa faa endene til aa motes. Kommunenes barnehager skal ikke vare avhengig av kommunenes okonomi. Det er staten som skal ta regninga. Saa naar det blir et 'overraskende' underskudd, saa maa staten dekke det. Naar eierne vet at alle paaforste utgifter dekkes, blir gjerne utgiftene store. Det er liten grunn til aa holde tilbake nar man maa by opp lonna. Et refusjons-system forer til kostnads-galopp.

Statsbarnehagekontrollen

Da roper man paa kontroll. Statens barnehagekontroll sier at du ikke faar dekket den store stromregninga. Spar paa lyset. Eller de feite lonningene som er betalt ut. Man kan tenke seg at barnehagen presses til aa finansiere ekstra utgiftene med lavere utgifter (enn tilskudd og foreldrebetaling) neste aar. Det er optimistisk tenkt. Barna til neste aar skal altsaa svi for pengesloseriet? De maa jo faa tilbud som er daarligere enn statsbarnehagenormen. Da blir det ramaskrik.

I tillegg vil eieren aldri innromme at ekstra utgiftene er slosing. Det er ikke bevisst overforbruk, men nødvendige utgifter paa grunn av ekstraordinare omstendigheter. Det kan nok bli mange gode stillinger i det nye statens barnehagekontroll, men de faar neppe utrettet stort.

Det er ikke slik at kostnadene er under kontroll fordi man har vedtatt fordeling med 20% paa foreldrene og 80% paa staten. Problemet er de 100% som hopper rundt. Staten kan gjerne bestemme totalen, men den maa ogsaa forberede seg paa hva som skal skje naar totalen overskrideres.

Noen framstiller dette nye som et stykkpris-system og ser det som et viktig skritt i moderniseringen av offentlig sektor. Beklager, men dette er ikke stykkpris. Stykkpris kan bety at staten annonserer en pris som den er villig til å betale for en barnehageplass. Så får eiere av barnehager vurdere om de vil drive for den prisen, og de er selv ansvarlige for at økonomien henger i hop. Det er ikke stykkpris når staten sier den skal dekke utgiftene (ut over foreldrebetaling) og eieren ikke har økonomiske virkemidler og ansvar.

Kommunekontrollen

Det beste argumentet for standardstatsbarnehagen er at kommunebarnehagen ikke har vært noen suksess. Eller mer generelt, kommunesektoren har ikke vært noen styringssuksess. Kommunene framstår ikke som en attraktiv løsning på barnehageutfordringen. De er havnet i det spillet barnehagene nå vil havne i. De påfører utgiftene, og så opptrer de som om staten skal betale dem i etterhand. Det er ingen god modell, hverken for kommunene eller barnehagene.